

Előfizetési árak:

Vidékire vagy helyben kihordással;
1 évre 8 frt. — 1/2 évre 5 frt.
— 1/4 évre 2 frt 50 kr. —

Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztő és kiadói hivatal:
Budapest, vauzi utca 17. szám
2. emelet.

Előfizethetni

minden postahivatalnál, utalványlapok által.

POLGÁR.

Társadalmi, közgazdasági s vegyes tartalmu lap.

Megjelenik hetenkint kétszer: hétfőn és csütörtökön.

Hirdetési díj.

Hat hasábos petit sorért 6 kr. járval.

Nyilttár:

Öt hasábos petit sorért 30 kr. Bélyeg-díj minden beíratásért külön 30 kr.

Kéziratok vissza nem küldetnek

Bérmentetlen levelek csak ismert kezeztől fogadtnak el.

Az országos tüzbiztosítás előnye.

(folytatás)

Ha a fennebb említett módzatok behozatnának, s a tűz elleni biztosítás kötelezettsége törvénytől emeltetnék mely alól éppen úgy mint a közadó alól nem vonhatná ki magát senki akkor bizonyára vagyonsodásunk egyik tényezője nyeretnék meg, mely a közérkölsiségre nézve is nagy és előnyös befolyást gyakorolna, példa az előbbire nézve a részvények után alakult szilárd alapra fektetett, egyszersmind rendszeresen, és elővigyázattal kezelt biztosító társulatok bármelyike is a régiebbek közül holt tudjuk hogy a biztosítás eszméjének megkedveltetése végett hazánkban az 1810—30-as években biztosított épületek midőn leégtek a mai szokástól a mely ugyan helyesebb mint a régi volt, teljesen eltérőleg az egész biztosított összeg fizettetett ki, mi által a vállalat elterjedt, habár még ma is igen sok a biztosítatlan épület; ha tehát a biztosítás kötelezettsége általános leend, a kölcsönösség láncolata alapján az államra nézve kettős hasznót hozand: először előforduló tűzveszély esetén a rendszeres építkezés behozatala mellett az országszerte dívó kéregetés, mely a dologtalansággal párosul szüntetnék meg, s ez a közérkölsre nézve, lenne nyereség, másodszer a díjbevételek összege soha se emésztetné fel a károk által,

és így a kölcsön nyújtására szolgálának alapul, a nélkül hogy az állampénztára terheltenék, sőt mint állami közvagyon, a telekkönyvi betáblázások által mellyek első helyen lennének előjegyzendők néhány év alatt tekintélyes tőkét képeznének, mint ezt a meglévő virágzó intézetek vagyoni igazolják, hol a kockázatok helyesen vannak beosztva és díjazva; közérkölsiség tekintetéből pedig végtelen előnyös lenne, mivel a kevésbé mivel osztály ha tudomására jönne, hogy a leégett épület az állam által, és a közösből térített meg az eddig megrögzött büns cselekményről valakit bosszúból felgyujtani, egészen lemondana, mivel ha maga a gyujtogató vagyonnal nem bírna is, belátná hogy tetteivel bosszuja tárgyának kárt nem okoz.

A biztosítás ezen ágazatát csupán az épületekre véljük egyelőre kiterjeszteni, s a szabadban levő termény vagy takarmány készleteket kizárni, jobban mondva a biztosító társulatoknak engedni; ha azonban pár év alatt az állam, a kárfizetések levonása után díj összegek évi maradványából egy tekintélyes tartalék tőkét állíthatna elő ezen ágát is átvehetné ami már ne lenne az illetőkre nézve, általános kötelező csupán csak szabad akaratuktól függőve teendő.

Az utóbbi évekről van ugyan egy statisztikai

összeállítás készítve, mellyben az évről évre nagyobbodó összeg mint tűz által okozott kár mutattatik ki, és ez az enqueté összejvetelénél midőn, a tüzbiztosításnak az állam által leendő által vétele felett tanácskoz a törvény fel is olvastatott, mellyben úgy a károk összege mellyek a biztosító társulatok által fizettettek valamint a biztosítás nélkül maradtak is, részletesen felvéve voltak, arról azonban hogy a biztosító intézetek a tüzbiztosítási ágánál mennyit nyertek említés téve nem volt, de arról sem, hogy ha az általános biztosítási kötelezettség behozatnék, s csak a legesekélyebb díj számíthatnék is mint biztosítási illeték, az országban levő, s statisztikailag össze állítható épületek után mennyi lenne a díjbevételek? holott merjük állítani azt, miként az így számított s beveendő díj jóval felülmúlna, mint a biztosított, mind a biztosítatlan károk főösszegét együttesen véve is.

A dolog ilyen állásánál mellyről begyöződni igen könnyű feladat, nem látunk semmi nehezséget hogy az állam ezen biztosítási ügyet, saját kezeibe vegye, anyagi hasznat pedig ismét az ujja teremtés által ossza szét azok között kiknek állereiből gyult be az, hogy így a nemzet vagyona az ország határain belül maradjon.

(folyt. köv.)

A „Polgár“ Tárcaja

Tricotrin

Regény.

írta: Onida. Angolból: Johanna.

(Folytatás.)

„Nem viselhetem el! Épen ilyen volt az ő hangja, mikor még a szép dalokat énekelte! — mormogá a kérdést figyelmenlül hagyva. Csak azzal az egyetlen szomorú vissza emlékezéssel foglalkozott, mely egész lelkét eltöltte, s abba kívülről semmiféle világosságot nem bocsátott.

„Elvesztettem őt, hisz tudja ön, persze nagy neje már, hogy tölem távozott. Egy reggel még mosolygva nézett reám, dédelegré füzé fehér karját nyakam körül, s ajkaimat megcsókolá, a nap arany haján játszadozott; és éjél — éjél hát feledé ön? Tűz nem volt a tüzhelyen — a szobácskában semmi nesz, — mély sötétség mindenüt! — Oh! és sohase töri át, a világosság e sötétséget, míg őt föl nem találom!“

Nem tudta hogy oly emberhez beszél kit még soha se látott, s kire nézve szavai értethetlenek, fájdalma oly nagy volt, s egész életét, erejét oly teljesen betöltte, nem foghatta fel, hogy lehetnek emberek kik az ő fájdalmáról mitse tudnak.

Tricotrin gyöngéden érinté a szegény ember vállát, látta, hogy a dallamok annak szívébe hatottak s beakará várni, hogy türelem, s vigasztaló szavak által, menyire mehet vele.

„Mig megtalálja?“ ismétlé Tricotrin; tehát nem halt meg, az kit ön szeret?“

„Meghalni? Nem ő nem halt meg“ — válaszíté őt?“

szolt a férfiú halkán; nagy szeméit szivszaggató tekintettel emelé Tricotrinra. „Ép az — lássa ön! — nem halt meg. A meghalt nő, hidegen, mereven fekszenek; szép tagjaik életlenek, szeméi nem nyílnak fel, s nem is lélegzenek, de mégis itt vannak — az ember érintheti habár szívének nem dobog, csokolhatja ha dédelgéseit nem is viszonzozzák, és legalább láthatják életlenül az ágyan kinyujtoztatva. — De ő eltűnt, s még csak szép testét sem hagyá nekem. A szobácskában sötét volt, csend, s pusztaság, még csak halott nő se, kire a holdsugarak eshettek volna!“

Kimondhatatlan gyöngédség, s gyász hangzott a válaszból; Tricotrin tudta ismerte eme tévedező összefügetlen szavak jelentőségét — a halálnál iszonyobb ellenség semisíté meg ezen férfiú életboldogságát.

„Ha nem halt meg, szolt Tricotrin szelíden „akkor a reményt még nem adta fel?“

Szeméi révedező tekintetével találkozott.

„Remény — remény! Igen — még remélek különben másképp már nem is élhetnék. De az idő mulik, — és én kifáradok! Ifjú koromban vesztém el őt, s most öreg vagyok. Mindig újból is újból vélem őt látni, a vidám leányok között a szőlőhegyekben, vagy kora reggel, midőn a nyitott ablakon fejecke tekint ki, mindig azt hiszem megtaláltam, de ah! — Mind hasztalan — a leányok nem ismernek — szeméik nem ragyognak az örömtől ha látanak, szívéükben nincs hely számomra! Mindenfelé elvándorolok, dél, s keletre, nyugotra, s északra, keresem erdőkbén, s városokban, palotákban és kórházakban a legélénkebb utcákon, a legmagánosabb téreken, de mind — mindhőjába!“

„Oly sok éve mult, tehát annak, hogy elve-

„Oh, anyira sok, hogy nem is tudom megszámolni, nem számítok idő szerint; — évek jönnek, évek mennek, de ő nem jö velök. Ah! borzasztó mindig csak egy arcot látni a nagy világban mindig csak egy hangot hallani, — s midőn közeledünk — az arc eltűnt — a hang oda van! És a világ nagy s tágas — tovább vándorolok, tovább s mindig tovább, de nem érhetek czélt, nem közeledhetem hozzá. Szobácskája készen van számára minden úgy van, amint elhagyá, de a virágok kihaltak, azokat nem tudtam ápolni — oly soká marad, — de rendbe tartom a házat, örvendeni fog e fölött ha vissza tér!“

Mily, nehéz sohaj tört át kebelén, feje lehányatott, az eltompultság mellyből a zené szakítá fel ismét erőt vett rajta, s mély önmegadás ült arcán. Feledé az idegent, s hogy azzal beszélt, valamint azt is, hogy az őt folytonosan elfoglalva tartó gondolatoknak kifejezést adott.

A hajó tulsó végéről egy férfiú kiáltott hozzá; gépszerűleg emelkedett föl széna ágyáról, s követé a hívást — mint a többi matrozok ő is a bárka köteleinek s vitorláival foglalkozott.

Tricotrin szeméivel követé őt, a halvány regg szürkületben kiviheté a többiek közt az izmos alakot; szíve vérezte e gondolatnál e férfiú fölött, ki daczára fáradalmas életének, elhalt értelmének, még mindig oly nemes, erős szerelemre képes volt.

„Ismét asszony!“ gondolá. „Mindig a régi dal!“

Ugyan az a csapás mely Estmene szívé a bitor alatt találta e hajos pamot zubbonya alá is behatott! Az árulás ellen nincs semmiféle pánccél, se szegénység se gazdagság.

A marseillei férfiú sötét szép feje ki éppen a

A miniszterium alakításával
 hír szerint Szilávybizatik meg. F. hó 23-án a következő jegyzék járta: Szilávy elnök, Tisza belügy, Széll Kálmán pénzügy, báró Simonyi Lajos közlekedés, Zichy József gróf kereskedelem, Szapáry Gyula gróf ő felsége személye körüli miniszter, Trefort, Szende Pauler, Pejachevics maradnak. Ettől némileg eltérő verzió szerint báró Simonyi Lajos kereskedelmi miniszter lesz. Szapáry átveszi a közlekedési tárczát, Wenckheim marad s gróf Zichy József visszalép. Mint bizonyosat beszélnek, hogy a pénzügyi tárczával pro forma Sennyey Pál báró meg fog kináltatni. Beszéltek ma reggel, hogy Tisza Kálmánnal még egy kis differenzia van, a menyinyiben a balközép vezére három tárczát követelt s töle a zöm egyet megtagadott. Ez egy az igazságügyi tárcza, melyre Várady Gábor állítólag a miniszterséget vissza is utasította. A válságnak e szerint gyorsan vége lesz. Deák-párti körökben ma már azt is beszéltek, hogy az országgyűlés még a héten ülést tart.

„Ő felsége f. hó 22-én Budapestre lett megérkezte után Bittó miniszterelnököt hívata. A miniszterelnök majdnem egy órán át volt ő felségénél audientján, s igen részletes jelentést tett a pártok bizalmi férfiai között folytatott tárgyalások s a pártok körében tapasztalható hangulatról. Ha jól tudjuk, ő felsége ez alkalomkor meghallgatá Bittó miniszterelnök véleményét azon kérdésben is, hogy ki lenne megbízandó a jövőnö cabinet alakításával, Bittó több államférfiut nevezett s ismételve kifejezte abbéli kérelmét, hogy ő minden combinatióból kihagyassék.”

— Legujabb hírünk a következőkbe foglalhatók össze Bittó miniszterelnök f. hó 22-én 1 órakor Deák Ferencz-nél volt s vele hosszabb ideig értekezett, ezután huzamosabb ideig kihallgatáson volt ő felségénél másod ízben d. u. fél 4-kor. Tisza Kálmán-t a holnap nap folytán fogadja ő felsége, de a kihallgatás ideje még nincs tudva. A megoldást a hét vége előtt alig várhatni. (írja a P. N.)

— A horvát miniszter. Több a kormányhoz közelálló lapban olvassuk: „Zágrábban azon tényből, hogy a miniszter Pejacevics gr., mikor Bittó miniszterelnök Bécsben időzött, szintén oda utazott, mindenféle combinatiókat következtetnek. A

mint értesülünk, Pejacevics gróf ama utazásának nem volt semmi összefüggése a crizissel. A miniszter rendes lakása Bécsben van és Bittó miniszterelnökkel Bécsbe érkezése után csak harmadnapon találkozott.”

G h y c z y p é n z ü g y m i n i s z t e r, mint értesülünk erős csuszba s fagfájása daczára folyton érintkezik miniszteriuma szakreferenseivel, főleg a vám-és kereskedelmi szerződés módosítására vonatkozó munkálatok előadóival.

Budapest főváros a fogyasztási adópótlékok fölemelése iránt folyamodott a pénzügyminiszteriumhoz, s a különben is magas borfogyasztási adópótléknak 11-kerral a sörfogyasztásainak pedig 10 kerral fölemelhetését kérelmezte. A pénzügyminiszter, mint értesülünk, a főváros e kérelmét az ország jelen pénzügyi viszonyai közt teljesíthetőnek nem találta; s a folyamodványt elutasító határozatában kiemeli, — hogy ha a bor- és sörfogyasztási adó fölemelése egyáltalán kérdésbe jöhetne, azt első sorban mindenestre az állam venné igénybe.

A mezei gazdaság hazánkban.

Magyarország természet adta előnyei által kiválólag a nyers termékek, a mező ipar, a mező gazdaság házája. Nagy kiterjedést sik-ságai, jó és termékeny földje, a hon lakosainak mintegy elébe tárják azon előnyöket, melyeket a mező gazdaság nyújtani képes. De ez előnyök célszerű kiaknázása csak ugy eszközölhető lenne ha a mezei gazdaság egyszermind céljának megfelelőleg üzetik.

Nemzetgazdasági szempontból tekintve, mind azon foglalkozások között, melyek a nemzet vagyonsadását elősegítik, előmozdítják, a mezei gazdálkodás legelő helyen áll, s a nemzeti vagyonságnak alapját képezi, az ipar fejlődésére és emelkedésére a legelő rugót adja, a kereskedést nagy mértékben előmozdítja; a hanyatló városi életet új életre hozza, s a hazának edzett s jeles védőket ad, s végre

a mezei gazdaság ingatlan birtokot tétélezvén fel, annak birtokosát nagyobb ragaszkodás és ha kell, védelemre ösztönzi, mint akármi más foglalkozás; innen lehet kimagyarázni őseink szívós kitartását a mult küzdelmeiben, s az áldozatok hozatalát annyi veszélyek közepette.

De hogy a mezei gazdaság a nemzet gazdaságot szempontjából is czélszerűen üzessék és az virágzóvá tétessék, nem lehet megelégednünk a természet pusztá adományával, de meg kell tanulnunk a természet törvényeit s erőit a magunk hasznára fordítani s azokat a mezei gazdaság emelésére érvényesíteni. Éppen ez azon pont melynél hazánkban a mező gazdaság bizonyos hátrányban áll a kül államok mezőgazdaságánál s egyik fő oka azon veszteségeknek, melyeket hazai mezőgazdaságunk a külfölddel szemben szenvedni kénytelen. A természet erőit, a föld, a talaj mineműségét, termelési képességét ismerni s a mezőgazdaságot azok szerint vezetni, legfőbb feladata a gazdának, a mezőgazdásznak.

Nem akaruk a mezőgazdaságot történeti fejlődésébe bocsájtkozni, s nem is kívánjuk a különböző gazdasági rendszereket felemlítve, azoknak egyes előnyei és hátrányai elősorolásával huzamosan foglalkoztatni olvasóinkat, csak azon megjegyzést teendjük itt miszerint a különféle gazdasági rendszer alkalmazhatósága a vidék fekvésétől, a talaj mijenségétől s annak az eladási helytől távolságától függ, azaz mentől távolabb esik valamely vidék a piactól, annál mesterkéletlenebb, és mennél közelebb annál költségesebb gazdasági rendszer van helyén. De a jó és ügyes gazdának éppen e tüneteket, e jelenségeket kell kiválóan figyelmére méltatni, s választani ezek szerint a leghelyesebb, a legczélszerűbb gazdasági módok között. Ezért kell a gazdásznak bizonyos tudományos alappal birnia hogy a természet törvényeit ismerve, a természeti erők czélszerű közreműködését a mezőgazdaságnál magának biztosítani képes legyen. Ezért kell nekünk oda

lépcsőzetesen állt, feléje fordult. Tricotrin intett, hogy jöjjen egy lépcsővel feljebb, s áthajolt hozzá.

„Jó Caros, ki az a matroz amott?”
 Caros könyvedén ugrott föl, vendége mellé ült az illatos szénára; nyájas, szelid kedélyvel birt, bár a tengeri rablók forró vére folyt ereiben, sőt ama férfiú iránt ki őt menyasszonyához segíté mély tisztelettel is viseltetett.

„A szegény Brunóról beszél ön barátom?”
 válaszolt. Derék matroz, s zajosabb vizeket látott már mint a folyamokéi, de agyvelője meg van zavaródva, már csak munkáját érti!

„Bruno? ez a neve?”
 „Bruno János, igen. — Együt legényeskedtünk s egy ideig dolgoztunk a földközi tenger egyik hajóján; akkor még cainos nyalka legény volt — mig ő meg nem rontotta!”

Kicsoda? neje?”
 „Igen bizony! neje.

„Egy koruak vagyunk, de ő öregedett, mig én még mindig oly ifjunak érzem magam, mit Margotom, — Bruno még alig negyven éves. — Még egész bizonyosan tudom, midőn őt elvette, mint tizenöt éves leányt, ő János huszonkét éves volt. Neje törvénytelen leánya volt egy nemesnek; pompás leány volt, szőke hajjal, s édes mosolygó ajakkal, pompás ragyogó szemével s gyöngéd hófehér tagokkal; behálóztá, az erős, izmos legényt, s az félig orozlan félig bárány, imádtá a nőt. Szerette ah! mint csak nagy, nemes szívek szerethetnek! Csaknem borzasztó látni, amint eme férfiúnak egész nagy szíve fölött ez a ragyogó, csapodár teremtmény uralkodott! Nos egy évet élt vele, egy rövid, de szép paradicsomi évet; csak kis utakat tett a partok mentében, nem

tudott messze távozni kunyhójától, melyet mindennek feldiszített mit nejenek szíve ohajtott, — idegen madarak, s virágokkal és mindenféle nevezetességekkel melyeket india hajók hoztak magukkal. A nő vonzodni látszék hozzá, a vidám midig mosolygó de lelketlen tcremtés; ki is gondolta volna, hogy oly kegyetlen lehessen?”

Egykor nap keltekor a férfiú bucsut vett tőle; egy napra halászni akart menni, — én a kunyhója előtt vártam reá, s láttam amint a nő kaczagva ölelé meg, s aztán a parton állva kendőjével integetett feléje. — Nos egész nap távol voltunk és éjfélkor dusan megrakva tértünk vissza. A világ, mely mindig égett a nő szobájában, most kivolt oltva, mint örült futott férmérföldet a parton házáig, az ajtó befeszítette — Madelon eltűnt! Oh isten! máig se birom ezt a pillanatot feledni! Szegény Bruno!”

A hajos elhallgatott; az átélit jelenetre való vissza emlékezés fájdalmasan érinté őt, a midőn beszédjét folytatta, hangja szelid volt, s benső részvétet árult el.

Ez időtől fogva értelme oda van — vége örökre! — Nem sokára megtudták az igazat a dolog felől — a nő gyalázatnak adta magát, — a gyalázatnak, mely fényesebb sorssal kecsegteté, mint ártatlan, csendes, nyugot élet a tenger parton. Az anya büne felébred benne; a színészethez ment, egy nagy színész kedvesévé lett. Azonban Bruno mind erről semmit se tud; igyekeztünk őt fölvilágosítani, de nem értett meg bennünket. Borzasztó volt! azt hitte hogy elrabolták tőle, s még gyöngédebben szerette, mint valaha. Az időtől fogva mindig keresi. A nagy idő nem hozott vigaszt számára, nem tompítá el szerelmét, és ama nő büne rablá meg a férfiú el-

mjét. Délen a kis kunyhó mindig készen van elfogadására, semmi tárgy se vétetett el, minden ugy áll mint volt, mig ő egész Franciaországot beutazza kedvesét keresve, kit soha se fog megtalálni! Tudja ön, ki most Madelon?”

„Nem! tehát él?”
 „Él, — él mint — Coriolis!”
 „Coriolis? — legnagyobb színésznőnk! — Hogyan? — neje annak a férfinak?”

„Ah! Hány ily asszony ismert szép életet, pihent először valamely nemes becsületes férfiú hű keblén, s aztán azt elárulta,” mondá a marseillei keserűen. „Igen ő Coriolis; de a férfiú nem tudja, ne is tudja meg, ezt jegyezze meg! Mindig csak a dél irányában keresi, s így még nem találkozott Párisban a vakító bűnös nővel. Adja isten, hogy soha se lássa! már így is eléggé borzasztó; utána való kérdezősködése feladata, mely soha se lesz megoldható, s nem teljesülhető reménye; de még mindig jobb, mintha az igazat tudná meg, s még egyszer találkozónék neje arczával!”

Tricotrin nem kérdezősködött tovább. Jól ismerte ezt a comédiánsnőt, ezt a kedves, de lelketlen jelenséget; teli élczezel és szeszélyes, s bájos kaczerkodással; szív és értelem nélkül, de csuda szép asszony; még mindig fiatal, üde és virágzó, mint a teljes pompájában ragyogó virág, de nélkülözötte az illatot, az igénytelen szerénységet, mely más nőkre az átszellemülés csillamát önti.

Számtalanszor látta a színházat megtelvel s a tömeget lelkesülten tapsolni, midőn ő játszott.

(folyt. köv.)

törekedni, miszerint a kellő szakiskolák felállításával ezt elősegítsük s ez által a mezőgazdaság emelésére közreműködünk.

Igen szükséges volna továbbá hazai mezőgazdaságunk emelése szempontjából hazánk némely vidékein az u. m. csatornázási rendszer meghonosítása, illetőleg némely vidéknek csatornávali ellátása, mert míg egyrészt a már művelés alatt álló föld termelési képessége ez által emeltetnék, több ezekre menne azon holdak száma melyek ez által termékenyekké tétetvén, mezőgazdaságunknak productiv gyarapodása nagy lendületet nyerne.

A gépek használata a mezőgazdaságnál felette fontos. Hazánkban azonban e téren is igen hátra maradtunk, pedig ha felgondoljuk azon erő és munka kiméltét, s az ez által megtakarított tőkét s fokozott jövedelmet, lehetetlen el nem ismernünk a gépek mezőgazdasági hasznát, s lehetetlen oda nem törekednünk hogy e bajon mennél hamarabb segítve legyen s a mezőgazdaság fejlődése hazánkban a gépek, használata által célzzerűbbé, jövedelmezőbbé tétessék.

Végül egyik nagy hátránya hazai mezőgazdaságunknak az, miszerint a vele lényeges összeköttetésbe levő marha tenyésztés, és erdőművelés majdnem attól egészen elválasztva s alig figyelemre méltó módon és mérvben ütik. Pedig midőn egyrészt a marha tenyésztés, által a gazda sok productiv hasznot nyer p. húst, túrot vajat, gyapjút s más nyers anyagokat, másrészt trágyát is nyervén, ez által a föld termőképessége emeltetik.

Nagy befolyással vannak a termékenységre az erdők is, melyek ezen kívül fát, gyümölcsöt makkot, gubacsot, vadakat stb. is nyújtván a mezőgazdaság folytatásához terményt s ez által tőkét nyújtanak, annyival is inkább miután az erdők fentartása semmi vagy igen kevés tőkét s befektetést igényelnek.

Ezek azok melyek a mezei gazdaságra nézve szükségesek hogy az a kellő és kívánt eredményre tüzethessék, különösen hazánkban, mely mint fentebb is mondtam már a természettől lett kiválóan mezeigazdasági előnyökkel felruházva, de hol a fentebb előadottak közül oly sok van a jövőnek fent tartva.

Irodalom és művészet.

— „Magyar könyvesház” címmel Aigner Lajos egy vállalatot indít meg, mely a magyar és külföldi valamint az ókori (hellen és római) jelesebb műveket fogja a közönséggel megismertetni. A vállalat áprilisban indul meg; — 3—5 ives füzetek adatnak ki, úgy hogy évenként 20 füzet jelenik meg. Ára az egész évi folyamnak 4 frt. Első sorban a következőket fogja a vállalat tartalmazni; Ányos Pál „költeményei”. Kármán József „Fanni hagyományai”. Aristophanes „A lékák”, fordította Veress Ignác. Turgeneff „A fatalista”, beszély Tennyson „Enid”, fordította Csukássy József. Erckmann-Chatrion „Francia életképek”. Sacher-Masoch „Holdas éj”, beszély. Továbbá hozni fogja a következő magyar írók részint eredeti, részint fordított műveit: Anyos Pál (prózaí iratai), Barcsay Ábrahám, Bárczy Sándor, Benőfy Soma, Besseney György, Bozay Pál, Császár Ferencz, Czako Zsigmond, Dayka Gábor, gróf Dessewffy József, Döbrentei Gábor, Dugonics András, Fábrián Gábor, Faludy Ferencz, gróf Gvadányi József, Horváth Cyrill, Horváth Endre, Kazinczy Ferencz, Kis János, Kuthy Lajos, Péczeli József, Révai Miklós, Riskó Ignác, Baróti Szabó Dávid, Szentmiklóssy Alajos, Szenvey József, D. Takács Judit, Tinódy Sebestyén, Tóth Endre, Vajda Péter. Végre Székely Sándor népköltési gyűjteményét.

— Vár-Színház. Budapest, kedden, febr. 23-án, 1875. A színészeti tanoda növendékei által Lavater, Színmű 2 felv. Irta Dumanoir, fordította Csepregi. Személyek: Lavater Gabányi (III. oszt.) Steinberg gróf, Claris canton főbírája Kazaliczky (III. oszt.) Luizi Kölesi Mari (III. oszt.) Trevel marquis Halmi (II. oszt.) Müller Keresztély, a főbíró titkára Benedek (I. oszt.) Ülnök Dombay (I. oszt.) Bettman, polgármester Tóth (II. oszt.) Betti, neje Kutasy Janka (III. oszt.) Zug, fogadós Balási (II. oszt.) Rutly, rendőrtiszt Szepessy (I. oszt.) Inas Balog (I. oszt.) Parasztok. Báli vendégek. Történelmi az 1-ső felv. Noefels faluban, a 2-ik felvonás Clarisban. Ezt követi: A fehér szegfű Színmű 1 felv. Irta Daudet és Manuel; fordította Szerdahelyi Kálmán. Személyek: Vidal, a Convent tagja Tóth (II. oszt.) Anjalbert Hector, marquis Kölesi Mari (III. oszt.) Vincze Balási (II. oszt.) Virginia, Vidal leánya Lenkey Ella (III. oszt.) Történelmi: Normandiában, a tengerparton fekvő Saint-Wast kastélyban. Hogy az előadásra nézve kellő bírálatot hozhassunk mindennek előtt a színművet magát is tekintetbe kell vennünk, s minthogy abban szorzóje az eseményt oly összefüggéstelenül bonyolítja le, hogy e miatt címének egyáltalán meg nem felel, — valóban nem lehet helyeselnünk azt: hogy a színházi Igazgatóság ily művet választott tanonczainak bemutatására, a menyiben e nem jó sikerült s különben szűkkörü színműben alig volt szerep, melyben a személyzet egy egy tagja is tanulmányát kellőleg kifejthette volna. A szerepbeosztást ha a személyek hivatottságát és ügyes játékait tekintjük, szinte csak rosszalnunk kell, miután Lenkey Ella kisasszony nagyobb szerepben is domborabb alakot mutatott volna s így önkénytelenül lehetett felősmernünk az elnyomatás eljárását.

Első sorban emelhetjük ki tehát Lenkey Ella, kisasszony játékát, mely legrövidebb részleteiben is csak arról győzött meg benünket: hogy nem sokára hatalmas tényezője lehet a nemzeti e kis tanoncza a szép művészetek előmozdításának.

Lavater (Gobányi III. oszt.) pedig, ki dacára igen fiatal éveinek szerepét a legmegfelelőbbben töltötte be, a közönség általános tapsai s tetszés nyilatkozatai közepette már feltalálta azon elégtételt, melyet a játék iránti előismerés, részünkről is teljesen oszt.

El lehet mondanunk: hogy benne is egy valódi megtestesítőjét bírjuk azon szellemeknek, kik nem csak az általuk átadott szerepeknek átérzése folytán teendőkben is színészetünk méltó büszkeségét mindenkor fentartandja. Az előadás igen csekély számú közönség jelenlétében folyt le, mi különösen a budaiakra nézve elég megrovandó.

Különtélek.

— Csodaszülött. Andalusiából írják: Egy fiatal erős paraszt asszony a Sierra Nevada magaslatain levő faluban nem rég egy fiút szült, kinek két jól kifejlett felső teste van és a mellcsontok alatt összenőtt s egy és ugyanazon altestben végződik. Ugy látszik, hogy a csodaszülöttnél két gyomra van, de azon alól már egy a test, melynek működése azonban egyszer az egyik másszor a másik fiún látszik. A fiuk tekintete és mozgása kifejlett agyra enged következtetni; olyanra, melyek közül mindegyik a másiktól függetlenül működik; midőn az egyik sir, a másik nevet, az egyik alszik, a másik szopik stb. Ha az egyik nagyon mozgolódik, a másik kényelmetlenül látszik magát érezni, s ha a jobb lábat bántja valami, a jobb fejen, ha a bal lábat a bal fejen mutatkozik fájdalom kifejezés. Az anya a városba vitte szülötteit, hol azok általános bámulat tárgyait képezik.

Hires gyalogoló. Egy fiatal hollandi tartózkodik Párisban, ki gyalogolási képességével tette nevét népszerűvé. Még alig barminczhat éves s máris egész Japánt, Chinát, továbbá Észak- és Dél-Amerika nagy részét gyalogszerrel beutazta. Amsterdamból Párisig (490 kilométer) tíz napig gyalogolt; naponként 13 órát tett s ebédjét is utközben költötte el. Közélebb Oroszországba készül.

— Rablógyilkos elfogatása Budapesten. A fővárosi rendőrség a napolban sajátságos módon fedezett fel egy rablógyilkost. Egy jobbparti kunyhóban rövid idő óta két olasz munkás tanyázott, kiknek egyike Passi Gaetanának hívá magát. A napokban Passi felkéré társát, írta helyette levelet, mivel jobb keze meg van sérülve és maga nem írhat. A másik megtette neki a szívességet; a tollba mondott levél tartalma azonban gyanussá tette Passit, gyanuját közlése az olasz consulátussal. A consulatus a rendőrséghez tette át az ügyet, mely Passit ma éjjel letartóztatta.

Átkutatása alkalmával egy gráci napilap töredékét találták nála, melyben egy folyó évi január 16-án Svájcban, Voigtsbergben két egyén által elkövetett rablógyilkos egyike, midőn az emberek rájuk törtek, több revolverlövést tett, azonban nem a támadókat, hanem büntársát találta, kinek keresztüllölte jobbkezét. A megsebesített rabló elmenekült, a másik ellenben elfogatott és bevalotta, hogy megszökött társát Camilotti Natalinak hívják? E leírás, valamint azon körülmény, hogy Passinak szintén jobb keze van megsebezve azon gyanút kelté a vizsgáló rendőrhivatalokban, hogy Passi és Camilotti egy és ugyanazon személy. Erélyes vallatás után a letartóztatott egyén ezen azonosságot be is vallá. Camilotti 50 éves, és triezsi születésű cipészsegédnek mondja magát. Azt is elmondta a vizsgálatnál, hogy ő különféle álnevek alatt lappangott és a múlt évi júniusban a gráci rendőri fogságból megszökött.

— A budapesti egyetemi ifjúság a bukovinai magyarok javára több budai urbölgy közreműködésével műkedvelői színi előadást rendez a budai várszínházban. A rendezést V i z v á r i Gyula ur vállalta magára, kinek neve kezeskedik a kitűnő rendezésről. Az ifjúság körében e nemes mozgalmat előre is üdvözljük, az előadás napjáról és az előadandó darabokról közelebb többet.

— Hol legolcsóbb a fa? Árveréseken. A napokban egy uri ember egy egész garnitúra ócska butort vett meg, egyenesen azon szándékkal, hogy feltűzeli, egy forint ötven krért. A roppant butorokból kikerül egy ől fa.

— Murillo ellopott képe csakugyan napfényre került Newyorkban, hol azt egy német műárus két spauyoltól (tehát a tolvajok nem angolok voltak) 250 dollárért vásárolta meg. A spanyol consul a képet megszerezte s ismét Sevillába szándékozik küldeni. Sajnos, hogy a kép s különösen sz. Antal feje a fára göngyölés alkalmával tetemesen megsérült.

— A vadakra nem a legjobb idő jár. Az osztrák-bajor hegysek vadai százával pusztulnak a nagy hó a tartós hideg miatt. A szívós természeti róka csak nemesebb részeit falja fel a frissen elhullott nemes vadaknak; a pár naposokhoz hozzá sem nyúl. A szarvasok minden félelem nélkül mennek be a falvakba, hogy el ne veszzenek éhen. Legtöbbnek azonban későn jön a szén, mert gyomruk már nem bírja meg. Ezen baj folytán az illető vidéken azon üdvös mozgalelem indult meg, hogy pár évig szigorú tilalom alá vetessék az őzekre és szarvasokra való vadászás.

— A budapesti ügyvédi kamara még nincs megalakulva, mivel még két póttag szükséges, kikre nem esett a törvény által kiszabott elég szavazat. A két tag, mint értesülünk, f. hó 28-án fog pótlólag megválasztatni.

— A budapesti orvosegyületből. Az egyület szombaton tartott szakülésen érdekes esetet adott elő dr. Kelen józsefvárosi kerületi orvos. A kir. dohánygyárban egy 25 éves fiatal embernek a dohányvágógép mutató újjából elvágott egy darabot, a körömpercezek mintegy harmadát. Az ujj-darabot előkeresték a dohány közül és a szerencsétlenség megtörténte után egy órával dr. Kelen a levágott darabot az ujjhoz illesztvén, azt tapasztalva körös-körül megerősítette. Az eredmény az lett, hogy a levágott darab egészen összeforrt, s a fiatal embernek ismét ép ujjja van.

— Miniszterválság levén napirenden, megemlítjük, hogy Franciaország parlamentarizmusa sokkal követelőbb, mint a miénk. A „France” összeállítja az 1870. szept. 20. óta kormányon volt miniszterek névsorát, a neveket mellőzve kitérni, hogy nem egészen 3 és fél év alatt volt Franciaországnak négy miniszterelnöke, négy külügyminisztere, tizenhat belügyére, hat hadügyminisztere, négy tengerészetügyi minisztere, öt igazságügyére, hat pénzügyminisztere, öt közoktatásügyi minisztere, nyolcz közmunka minisztere. Ha ily nagy a tehetségfogyasztás, nem csoda, hogy hat hét óta nem bírnak kormányt alakítani.

— Napoleon Lajos herceg. A woolwichi katonai akadémiában f. hó 16-án volt a díjosztás a megtartott vizsgálatok után. Nagy érdeket kölcsönzött az ünneplésnek az idén az, hogy a tanulók közt ott volt Napoleon Lajos herceg is. Cambridge hg. elnökölt és Eugenie excaászárné kíséretével volt jelen. A hercegnek Cambridge parancsára a fiatal hadapródokat katonai gyakorlatban kelle vezérelnie vagy 10 perczig és ez jól sikerült, hogy Cambridge így kiáltott fel: „nagyon jól van, jobban már nem is lehet!” és erre a caászárné előtt dicséretekkel halmozta el. A vizsgálati jelentés szerint a herceg a rajzolásban, katonai tör-

nénelemben, úgy szintén a tűzéri gyakorlatokban szép haladást tanúsított. A francia nyelvben a legjobb bizonyítványt majdnem ő kapta, a németben csak három tanuló multa őt felül, a lovaglásban pedig első volt. Harmincz négy tanuló közt a hetedik helyet foglalja el. Cambridge herceg záróbeszédének végén a hercegről ezeket mondá: „A hercegnek nagy nehézségekkel kellett megküzdenie. Korára nézve, mint tudom, ő ez osztályban a legifjabb, s így nagyon természetes, hogy tanulmányai annál inkább is nehézséggel jártak, mert oly nyelven kellett ezeket tennie, melyben kevésbé volt jártas. Annál örvedesebb tehát, hogy mindemellett tisztességes helyet vívott ki magának az érdeksorozatban, melyre jogosan büszke lehet.“

— **A tudományosságának** egyik kitűnő oszlopa kidőlt. Argolander, korunk legjelesebb csillagászainak egyike, f. hó 17-ikén hunyt el Bonban.

— **A fővárosi iparosok körének** február 21-ki családi estélyén igen díszes közönség jelent meg. A rendezők ez estélynek Humann Elis kisasszonyt is megnyerték, ki a „Sevillai borbély“-ból egy áriát emekelt s a tapsviharnak engedve, a dal egy részét ismételte is. Igen sikerültek Haltmann Irma k. a. és Fabinyi Gyula ur duettja Belizár“-ból joggal részesült tapsokban a kapus Josefus és Holtmann Irma k. a. által zongorán négy kézre játszott „Hunyady Ouverture“, s ha még Kementzky Kálmán ur „Angyal és Ördög“ eléggé sikerült szavallatát megemlítjük, mindent elmondunk, kivéven azt, hogy a hangverseny tényleg követte mely, mint rendesen, éjfélig tartott.

— **Az eperjes-orlói vonalon** Héthárs és Orló között a hófúvások eltávolításán, f. hó 19-étől kezdve a vonatok, melyek f. hó 6. óta csak Héthársig közlekedtek, ismét egész Orlóig rendesen közlekednek. A károlyváros-fümei vonalon Lics és Plase közti hófúvások következtében f. hó 19-e óta a vonatok rendesen közlekedése meg van zavarva.

— **Revolver és mérge.** kötél és Duna, Stein-ház és szengőz mind avult eszközök már ahhoz, hogy az embert egy jobb hazába juttassák. A napokban az öngyilkosságok kényelmesebb némén kaptak rajt egy sztergályos legényt. Tele itta magát erős törköly pálinkával, azután elment a vérmezőre — megfagyni!

Részegen eldőlt, s talán sikerül is terve, ha az átkozott őrjárat fel nem fedezi s életre nem csiklandozza.

— **Tűz a közvágóhidon.** A közvágó hid egyik épületének tetején ott dolgozó munkások vigyázatlansága folytán tűz támadt, mely azonban azonnal elfojtatott, és némi hulladékok elégségen kívül egyéb kárt nem okozott.

— **Megfagyott.** Egy Vörös nevű utzaseprő ma reggel a Deák- és bécsi utcák sarkán, hol meg akart hálai, hogy reggel korán a munkánál lehessen, megfagyva találatot.

— **Fogadásból halál.** Rábaközéből írják, hogy Kocsis János dőri lakos, fogadásból a m. héten fát emelt fel, azonban emelés közben megcsuszván, földre bukott s a fa fejére esván, azonnal szörnyet halt.

— **Reáltanoda Magyarországon** ez időszert 24 van, összesen 7365 tanulóval; Budapest négy ilyen tanodájába 2223 tanuló jár; a szegedi reáltanodába pedig 608 tanuló van a jelen iskolai félévre felvéve; a temesváriánál az idén a felvettek száma több 500-nál.

Halálos ítélet Győrrel írják nekünk: Dely Márián, felpécisi illetőségű hajadonon elkövetett gyilkossági bűntényvel vádolt Török József molnár segéd-rév-falusi lakos ellen a végtárgyalás f. hó 20-án tartván meg, vádlott a gyilkossági bűntényben bűnösnek, és kötél általi halálra ítéltetett. Elnökölt Goda Lajos trsz. elnök, ülnökök: Zántha és Pázmány, közvádló dr. Némety Ernő, védő ügyvéd Wottiz Károly.

— **Ujonan nyitott sörház.** Aufmann Károlynak a kecskeméti utca 12-ik sz. a. csinosan berendezett sörházát melegen ajánlhatjuk a közönség figyelmébe, amennyiben már többször volt alkalmunk meggyőződhetni arról, hogy ott a legizletesebb ételeket, a legjutányosabb árakon lehet kapni, — s e mellett a nagy tisztaság s gyors kiszolgálást is oly előnyöket nyújtanak, melyek más helyiségekben ily mérvben aligha feltalálhatók.

— **A zanzibári szultán,** Borgos Said julius közepé táján Bécsbe érkezik s onnét valószínűleg fővárosunkba is ellátogat. A felség áprilban távozik hazulról s Amerikába megy, onnét Angliába hajózik, azután Europa több szárazföldi országába rándul. Európából Jeruzsálembé utazik, onnét pedig Mekkába, Medinába, azután haza.

— **Magyar zene Brüsszelben.** Horváth József magyar czimbalmos most Brüsszelben tartózkodik és idegenszerű hangszerével nagy kíváncsiságot gerjeszt, játékával pedig kiváló totzést arat. Mult szombaton a művészi kör estélyén elragadta a közönséget. Luiza hercegnő menyegzője alkalmával is játszott, s ezért a királyi és flandriai herceg irodájából köszönő leveleket kapott.

— **Csodatevő nő.** Arnauban nem rég bizonyos Julianna Anasztázia nevű hölgy csodaszereket árult melyek (természetesen jó pénzért) a halandókat meg szabadították bűneiktől. A hölgy bűvszerrei egy éllel bíró vasgyűrűből, továbbá egy őtágu korbácsból, melynek ágai csomóra voltak kötve és egy, a jeruzsálemi templomból hozott kődarabból állottak. Minden korbácsütés — elég olcsón — tíz krajczárba került s az ütéseket számát a bűnök nagysága határozta meg. Egyot tani lakos két forintot fizetett a korbácsütésekért egyszerre, mások alkudtak, vagy jelenrekenyebb bűneik daczára kevesebb feloldó korbácsütéssel is beérték. A női Tetzelt működésének azonban csakhamar híre ment s egy szép reggel Anasztázia kisasszonyt minden további tartózkodás nélkül bezárták.

— **Halálozás.** Tót-prónai és blatniczai báró Prónay Gáborné született aszodi báró Podmaniczky Karolina urhölgy folyó évi február hó 20-án életének 47-ik s boldog házasságának 30-dik évében hossza betegeskedés után elhunyt. A boldogultnak hült tetemei f. hó 22-én délután nagy részvét közölt szenteltettek be az evangélika ágost. hitvallásu szertartás szerint, és folyó évi február hó 23-án fognak Acván a családi sírboltban örök nyugalomra helyeztetni. — Hőgyész Gyula, volt országgyűlési képviselő f. hó 15-én, Szilvársárányban, életének 45. évében hosszas betegség után meghalt. Derék, jó hazafinak ismertük, kit nem ok nélkül szeretett környezetete. — Béke poraikra!

Felelős szerkesztő s kiadó tulajdonos:
Holnapy Akos.

Előfizetési felhívás a

„KORTES“

czimű legujabb és legolcsóbb baloldali képes élczlapra.

Polgár! megállj!

Ki a vivát?
Kialtsd hát az arkangyalát!!
Éljen az igaztgy kortese!
Ugy barátom! most már én kiáltom:

Éljenek a „Kortes“ előfizetői!

A Kortés előfizetője pedig lehet mindenki párt és személyválogatás nélkül jobboldali, baloldali, balközépi negyvennyolczas, vagy függetlenpárti!

Szerkeszti Ludas Matyi.

Nemzetiségi tekintetben lehet:

Osztrák! német! kiencz! szász!
Horvát! székely! kun vagy jász!
Zsidó! görög! cizinczár! rác!
Szerb! tót! oláh! bunyevác!
Muszka! polyák! talián! . . .
vagy akár a

Vörösbőrü indián“.

A „Kortes“ előfizetési feltételei:

Öt előfizetőt gyűjtőnek tiszteletpéldánnyal szolgálunk. Egy évre 8 frt helyett csak 6 frt; Félévre 4 frt helyett csak 3 frt; Negyedévre 2 frt helyett csak 1 frt 50 kr. Egy óra 50 kr.

Polgár! intelek a möresre: prenumerálj a Kortesre

No most indulj szaporán vagy a mi még könyebb az előfizetési pénzt küld a postán a kiadó-hivatalba:

Budapest, Hatvani-utca 12. szám.

Pénzkölcsönt

37 évre, 6% kamat mellett, a jelzálogi biztosíték egyenes adójának 100-szoros becsűje erejeig; **habár a birtokok terhelve lennének is,** 1000 frttől kezdve,

bármily magas

összegekben,

megbizástól számítva 20 nap alatt mérsékelt eljárási díjért szerez az.

Általános jelzálog-hitelügynöki iroda.

(Budapest, váczi-utca 17. sz.)